

bloei

Opgedragen aan mijn moeder en mijn dochter

De auteur ontving voor
het schrijven van dit boek
een werkbeurs en een reisbeurs
van het Vlaams Fonds
voor de Letteren en
van het Fonds voor
de Letteren Nederland.

**STICHTING
F O N D S
V O O R D E
L E T T E R E N**

© 2010 Meulenhoff|Manteau
en Marita de Sterck

Meulenhoff|Manteau
Mechelsesteenweg 203,
B-2018 Antwerpen
www.manteau.be

users.telenet.be/marita.de.sterck

boekverzorging:

Dooreman

omslagbeeld:

Ceseli Josephus Jitta

zetwerk:

Karakters, Gent

bloei

**zestig
volksverhalen**
uit de hele wereld
die van
meisjes vrouwen
maken

verzameld
en naverteld
door
**Marita
de Sterck**

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een
geautomatiseerd gegevensbestand
of openbaar gemaakt, in enige vorm
of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën,
opnamen of op welke wijze ook,
zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 8542 201 3
NUR 303
D/2010/0034/6

Het copyright van deze verhalen
berust bij de diverse vertelsters en
vertellers, die hun toestemming
uitsluitend verleenden voor opname
in deze bundel, en bij Marita de Sterck.
Het delen van verhalen is een kwestie
van vertrouwen, waarbij de context
waarin ze geplaatst en herverteld
worden heel belangrijk is. Daarom wil
ik de lezers met aandrang verzoeken
om geen verhalen of fragmenten uit
dit boek over te nemen, in welke vorm
ook, zonder uitdrukkelijke aanvraag
tot toestemming bij Marita de Sterck.

- 22 **Het mooie meisje
in de hoge boom**
Een verhaal uit Marokko
- 29 **Sla toch zachtjes
en voorzichtig op
deze trom !**
Een verhaal uit Marokko
- 33 **Jedjiga, mooier
dan de maan**
Een verhaal van de
Toearegs in Algerije
- 41 **Het meisje dat elke
jongen afwees en met
een leeuw trouwde**
Een verhaal van de
Toucouleurs in Senegal
- 43 **Hoe kleine zus grote zus
kon redden van haar
Pythonbruidegom**
Een verhaal van de
Bambara in Mali
- 47 **Maliane en haar
reuzenslang**
Een verhaal van de
Basotho in Lesotho
- 51 **Hoe de mensen
ontdekten hoe ze
moeten vrijen**
Een verhaal van de
San in Zuid-Afrika
- 54 **Hoe de schepper te
weten kwam wie het
meest zin had in seks**
Een verhaal van de
Kotokoli in Togo
- 57 **Toen de penissen nog
aan de bomen groeiden**
Een verhaal van de
Agni-Bona in Ivoorkust
- 60 **Hoe de vagina's
op de goede plaats
terechtkwamen**
Een verhaal van de
Fon in Benin
- 62 **Verliefd op de
paardenman**
Een verhaal uit Congo

amerika

- 68 Hoe Veranderende
Vrouw op haar dertiende
dag bloedde zonder
dood te gaan
Een verhaal van de Navajo-
indianen in de Verenigde Staten
- 74 Coyote trouwt met
zijn eigen dochter!
Een verhaal van de Okanagon-
indianen in de Verenigde Staten
- 77 Het meisje dat
met Kraai trouwde
Een verhaal van de
Ntlakyapamuk-indianen
in de Verenigde Staten
- 80 Hoe Maman Dlo
de mooie Ti Marie
ontvoerde
Een verhaal uit
Trinidad en Tobago
- 84 Hoe Aminao haar man
in het woud vond
Een verhaal van de
Trio-indianen in Suriname
- 90 Anasi verraadt Jejeta
Een verhaal van de
Saramakaners in Suriname
- 94 Ontvoerd door
de reuzenslang
Een verhaal van de
Saramakaners in Suriname
- 99 Hoe de maan aan zijn
vlekken is gekomen
Een verhaal van de
Ticuna-indianen in Brazilië
- 100 De roze dolfijn volgt
het bloedende meisje
Een verhaal van de
Ticuna-indianen in Brazilië
- 103 Het meisje van
de Umari-vrucht
Een verhaal van de
Ticuna-indianen in Brazilië
- 107 Hoe het komt dat
meisjes en vrouwen
maandelijks bloeden
Een verhaal van de
Piaroa-indianen in Venezuela
- 110 Als de maan
voorbijkomt,
vloeit er bloed
Een verhaal van de
Makiritare-indianen
in Venezuela

azië

- 116 **Drie dappere zussen
en grootmoeder wolf**
Een verhaal van de Han in China
- 121 **Savitri en Satyavan**
Een verhaal uit India
- 124 **Radha en Krishna**
Een verhaal uit India
- 126 **Krishna speelt met
de herderinnetjes**
Een verhaal uit India
- 130 **Hoe de jongste konings-
dochter erin slaagde
om de slang uit haar
prins te halen**
Een verhaal uit India
- 133 **Een slang als bruidegom**
Een verhaal uit India
- 137 **Hoe het komt dat
de vrouw meer zin
heeft in seks**
Een verhaal van de
Muria in India
- 139 **Eet niet van
de rode spinazie**
Een verhaal van de
Pardhan in India
- 140 **Hoe vrouw en
olifant tanden en
borsten ruilden**
Een verhaal van de
Pardhan in India
- 142 **Wigan en Bugan
bevolken de wereld**
Een verhaal uit
de Filippijnen
- 145 **De bruid die op
haar huwelijksnacht
werd verzwolgen**
Een verhaal uit Japan
- 147 **De getande vagina**
Een verhaal van de
Tsjoektsjen in Siberië

europa

- 152 Hoe Trineke door de
pekduivel werd gepakt
Een verhaal uit
Vlaanderen, België
- 154 Waarom de
floddermadammen
de mannen niet met
rust kunnen laten
Een verhaal uit
Vlaanderen, België
- 157 De grote grijze wolf en de
jongste koningsdochter
Een verhaal uit Wallonië, België
- 164 Hoe de moordenaars aan
hun eind kwamen door
toedoen van een meisje
Een verhaal uit Nederland
- 166 Anna onthoofdt de rovers
Een verhaal uit Nederland
- 169 De jongste is de vrouwen-
moordenaar te slim af
Een verhaal uit Duitsland
- 174 De grootmoeder,
de moeder, de dochter
en meneer de wolf
Een verhaal uit Frankrijk
- 179 Thalia ontwaakt,
maar niet na een kus
Een verhaal uit Italië
- 183 Slang bij dag,
man bij nacht
Een verhaal uit Italië
- 189 Pilusedda, in
lompen gehuld
Een verhaal uit Italië
- 195 De prinses die met
een varken trouwde
Een verhaal uit Roemenië
- 202 Verliefd op de
blauwe stier
Een verhaal uit Portugal
- 207 Marusia en
haar vampier
Een verhaal uit Rusland
- 213 Hoe de bange bruid
verzot werd op datgene
waarvoor ze eerst zo
bevreesd was
Een verhaal uit Rusland

oceanie

- 218 **Hoe Hinemoa naar Tutanekai toe zwom**
Een verhaal van de Maori in Nieuw-Zeeland
- 221 **Tussen de benen van de vrouw van de nacht**
Een verhaal van de Maori in Nieuw-Zeeland
- 224 **Verboden liefde**
Een verhaal van de Warlpiri-Aboriginals in Australië
- 228 **De verschrikkelijke kannibalistische oude vrouw**
Een verhaal van de Warlpiri-Aboriginals in Australië
- 231 **Hoe possum een bloedmooie vrouw werd**
Een verhaal van de Warlpiri-Aboriginals in Australië
- 235 **Het gevecht van de reuzenslangen**
Een verhaal van de Warlpiri-Aboriginals in Australië
- 238 **De zeven zusters en de wellustige man**
Een verhaal van de Warlpiri-Aboriginals in Australië
- 240 **Hoe het bloed van de Wawilak-zusters de regenboogslang lokte**
Een verhaal van de Aboriginals in Australië
- 246 **Supervrouw Firfa Taaraot leert de liefde kennen**
Een verhaal van de Asmat in West-Papoea, Indonesië
- 249 **Hoe Bisj haar vreselijke echtgenoot verruilde voor haar minnaar**
Een verhaal van de Asmat in West-Papoea, Indonesië
- 254 **Een echte vrouw is beter dan een van bamboe**
Een verhaal van de Asmat in West-Papoea, Indonesië
-
- 261 **Over dit boek**
269 **Bronnen en context**
290 **Bibliografie**
294 **Themaregister**

Inleiding

Een halve eeuw geleden luisterde ik met open mond naar de verhalen die in het dorp van mijn kindertijd gonsden : over de vrieze-man, die oren en neuzen afbeet, Kludde, die de mensen 's nachts in de nek sprong en met elke stap zwaarder ging wegen, en de pek-duivels, die al te nieuwsgierige meisjes in het slijk van de rivier sleurden.

Dagelijks vertelde mijn vader vanuit zijn vertelstoel. Ik zou er een levenslange liefde voor het gesproken woord aan overhouden. Wie het geluk heeft gehad om naar een verteller te luisteren, vergeet nooit de geuren en kleuren van de plek, de unieke klank van de stem, de gebaren en blikken, de stiltes waarmee de spanning wordt opgebouwd en de verbeelding wordt geprikkeld, en de levendige spreektaal en volkse zegswijzen. Hoe de ruimte tussen mond en oor wordt gevuld met voorouderlijke verhalen, heb ik altijd als pure magie ervaren.

De verhalen van mijn vader hebben me ingelijfd in de volkse cultuur van de Rupelstreek in Vlaanderen. Het duurde niet lang of ik probeerde die verhalen zelf na te vertellen. En toen mijn grootoom na een kwarteeuw missionariswerk in China weer naar België kwam, raakte ik niet alleen in de ban van zijn mijter en Chinese vazen, maar vooral van de verhalen die in de plooien van zijn paarse gewaad waren meegereisd. Ook daarginds, ver weg, over de hoge bergen en de diepe oceaan, probeerde de wolf, vermomd als grootmoeder, meisjes op te eten. In mijn hoofd sprong ik heen en weer tussen vreemde en bekende verhalen. Ik koesterde mijn verlangen om de wereld te bereizen en overal verhalen bijeen te sprokkelen. Het kind dat om verhalen bedelde en ze opzoog, werd een antropoloog die bij elke verkenningsstocht op zoek gaat naar verhalen, vooral naar de verhalen die in en rond groeirituelen worden verteld.

Van groot meisje naar kleine vrouw

Toen ik in augustus 1995 aan het veertienjarige Navajo-meisje Dawn Horse vroeg welk onderdeel van haar groeiritueel voor haar het belangrijkste was geweest, antwoordde ze dat de verhalen haar vlees veranderd hadden, dat ze dankzij de verhalen geen groot meisje meer was, maar een kleine vrouw. Haar citaat werd het motto voor mijn wereldwijde speurtocht naar soortgelijke verhalen. In deze bundel heb ik na vijftwintig jaar speurwerk mijn zestig favoriete verhalen samengebracht waarin de groei van meisje tot vrouw een belangrijk thema is. Vaak is dat thema overduidelijk, soms is het eerder bedekt. Het gaat om verhalen die ik heb ervaren als literair krachtig, waarin iets gebeurt met de taal, die met passie en lef worden verteld, die het thema brengen op een manier die mij raakte, soms als een mokerslag, soms mild strelend. Ik heb de verhalen gekozen die ik als vrouw, als moeder graag wil delen, met mijn dochter en zonen, met andermans kinderen, maar eigenlijk met vrouwen en mannen van alle leeftijden. Met bijzondere kracht beroeren ze vitale emoties die elders weinig taal krijgen, ze laten ons zien hoe mensen wereldwijd dezelfde onderwerpen anders invullen én hoezeer we in onze verhalen op elkaar gelijken. Ze raken de kern van vrouw-zijn en mens-zijn, ze nodigen ons uit om in andermans schoenen te staan, om mee te voelen over de grenzen heen. Ze laten onze voorouders in ons resoneren en laten ons op een aparte manier voelen wie we zijn, en ze brengen ons in contact met andermans voorouders en eigenheid. Volgens mij kunnen ze dochters, moeders en grootmoeders verbinden, maar kunnen ze net zo goed grootvaders, vaders en zonen boeien.

Met dit boek wil ik ook een plezierverbintenis delen. Ik heb enorm genoten van de diversiteit aan vertellingen die mij ter ore zijn gekomen, van de vele soorten vertelmomenten, spontane, uitgelokte, in beperkte kring, voor een ruim publiek van jong en oud, maar ik heb ook ervaren hoe overal ter wereld minder dan vroeger wordt verteld en hoe kostbare verhalen voor de volgende generaties dreigen verloren te gaan.

Ik heb de verhalen per continent gebundeld en laat de continenten in alfabetische volgorde verschijnen : Afrika, Amerika, Azië, Europa, Oceanië. De ondertitel duidt de cultuurgroep en het land van herkomst aan ; waar het verhaal niet gebonden is aan één cultuurgroep, verschijnt alleen de landsaanduiding. Achter in het boek probeer ik mijn werkwijze toe te lichten en iets te vertellen over de genres waartoe de verhalen behoren. Vervolgens plaats ik, opnieuw per werelddeel, elk verhaal in een context, geef ik aan hoe het tot mij is gekomen, en vertel ik iets over de bronnen.

Stoute meisjes overal

De meeste verhalen verschijnen hier voor het eerst in een Nederlandse vertaling en navertelling. En zeer zeker voor het eerst in deze combinatie, verweven in dit persoonlijke, vrouwelijke weefsel. Voor mij communiceren deze zestig verhalen ook onderling, nodigen ze uit om op te gaan in een boeiend spel van verkenning en herkenning. Hoe anders verslinden tropische watermonsters ongehoorzame meisjes ? Waarin verschillen de Assepoesters, Sneeuwvitjes, Roodkapjes, Schone Slaapsters, Ezelsvellen en Beesten in bekende en vreemde contreien van elkaar, en waarin lijken ze op elkaar ? Hoe vergaat het hier en elders ongehoorzame, trotse, dwarse, luie, al te veeleisende meisjes ? Eindigen ze altijd met een reuzenslang, een tapir, een varken of de maan in bed ? In veel waarschuwingsverhalen in dit boek speelt zo'n stout meisje de hoofdrol. Verhalen over *the disobedient girl* vormen een apart genre in de mondelinge literatuur wereldwijd, met veel variaties op eenzelfde scenario : tegen alle waarschuwingen in verlaat het meisje het dorp en trekt het donkere woud in. Daar botst ze op een ongetemd wezen, groot, sterk, wellustig, mannelijk, klaar om haar te bespringen en te verslinden. En het al te veeleisende meisje, *la fille difficile*, dat man na man afkeurt, eindigt vaak ook met een beest in bed. Deze verhalen zijn moraliserend en sporen aan tot gehoorzaamheid en inpassing in een bestaand systeem, maar tegelijk zijn ze ook spannend, gedurfd pikant, subversief

en weerbarstig. Ze laten zien dat brave meisjes in de hemel komen, maar stoute meisjes overal.

Veel oude volkssprookjes die in West-Europa werden verteld, waren oorspronkelijk ook behoorlijk pittig. Erotiek en agressie werden weggesnoeid in preutsere tijden, zeker in bewerkingen voor kinderen, waar het zout uit de pap werd gehaald. In de Roodkapje-versie die hier is opgenomen, heb ik met plezier het peper en zout uit de oude Franse bronnen bewaard. Hier kun je lezen wat de wolf met grootmoeder en kleindochter uitspookte én wat de kleindochter met de grootmoeder uitvrat. En de scène waarin de prins de schone slaapster kust (en zij maar blijft slapen), krijgt hier een heel ander vervolg dan bij Walt Disney.

Kies je lief met zorg

‘Ik ben mooi groot geworden, ik heb mooi geleefd omdat ik mooie verhalen heb gekregen,’ vertelde de oude Sebasa me in september 2006 in Tzaneen, Zuid-Afrika. ‘Verhalen vertelden me hoe anders alles zou zijn na mijn eerste maan. Vanaf dan zou ik met andere ogen naar de jongens kijken, en zij naar mij. Wie zorgt ervoor dat jonge mensen nu verhalen krijgen die hun vertellen hoe te leven?’

Veel verhalen in deze bundel willen de volgende generatie iets leren over de liefde, over erotiek en partnerkeuze. Er wordt verteld wat er kan gebeuren als niemand de gekozen partner kent. Dan neem je een groot risico en riskeer je een partner te treffen die de grens van het menselijke overschrijdt, die een dier in transformatie blijkt, zoals de dolfijn, tapir of anaconda. Overal ter wereld verleiden dieren meisjes en treden ze op als eerste bruidegom. Niet altijd lopen die verhalen slecht af voor de meisjes en hun minnaars. Maar wat altijd en overal gruwelijk afloopt, is een partner die veel en veel te dichtbij staat. In straffe verhalen wordt verteld over de rampzalige gevolgen van incest, en vaak kiest de hele groep unaniem en luidkeels partij voor het slachtoffer. Dat zijn verhalen die de weerbaarheid van jongeren kunnen versterken, die zeer duidelijk maken waar de grenzen liggen. Tegelijk

richten die verhalen zich ook tot de oudere generatie : moeder, vader, ken uw plaats, bewaar afstand van de zoon, de dochter, die de volwassen lichamelijke liefde elders, op afstand van het gezin, moet zoeken. De boodschap dat liefhebben gaat over kunnen loslaten, keert in veel verhalen terug. Het gaat niet alleen om de groei van de jongeren, ook ouders en grootouders groeien mee.

Universeel én actueel

De verhalen die tijdens groeirituelen worden verteld of die de oudere generatie buiten het ritueel wil doorgeven aan de jongeren, zijn altijd sterke, uitdagende vertellingen over betekenisvolle thema's : de oorsprong van de wereld, mensen, ziekte en dood, wat mensen onderscheidt van en verbindt met dieren, geslachtsverschil en seksuele intimiteit, grensoverschrijdingen en wat er gebeurt als taboes worden doorbroken, het belang van de partnerkeuze, de uitdagingen van stiefrelaties, de kracht van de kindereens, de magie én de dubbelheid van de liefde (zelfs van de oerliefde waaraan we ons bestaan en overleven danken : de moederliefde, die kan voeden én verslinden), de moeilijkheden en mogelijkheden die metamorfose, ontpopping, tweede geboorte, transformatie van jeugd naar volwassenheid met zich meebrengen.

De rijke inhoud wordt altijd gekoppeld aan een krachtige vorm. Er wordt geïnvesteerd in stijl, structuur en ritme, ook al is die weleens anders dan ons westerse schoonheidsideaal voorschrijft. Er wordt gespeeld met beelden en symbolen. Veel wordt niet hardop, niet expliciet uitgesproken, maar zit verborgen tussen de lijnen en plooien van het verhaal. Er wordt voortdurend gesuggereerd, wat ruimte laat voor een eigen invulling en maakt dat eenzelfde verhaal anders wordt beleefd, naargelang leeftijd, ervaring en temperament.

Deze verhalen kunnen veel verschillende interpretaties uitlokken omdat ze zo rijk zijn. Als ze slechts één boodschap zouden hebben, als ze eenduidig zouden zijn, zouden ze niets aan de verbeelding overlaten. Verhalen, bedoeld om jongeren te laten

thuiskomen in hun nieuwe lichaam en in de volwassenheid, geven hun de kans om zelf mee te spelen en eigen betekenissen te zoeken. Zonder creatieve interpretatie is immers geen groei mogelijk. Tegelijk blijven deze verhalen ook betekenisvol voor wie al lang in een rijp lichaam gearriveerd is. Met deze vertellingen worden jongeren bij de aanvang van de puberteit ingewijd in hun nieuwe, vruchtbare lichaam en in hun leven als volwassene, en tegelijk ook ingelijfd in een cultuur, in een manier van samen leven en denken, van zin zoeken en betekenis geven. Juist daarom kunnen ze ook voor niet-ingewijde luisteraars en lezers een boeiende sleutel vormen om een groep beter te leren kennen. Wie de verhalen leest van de Ticuna-indianen, de Toearegs of de Warlpiri-Aboriginals ziet deze mensen op een andere manier naar voren komen dan in documentaires of informatieve boeken.

Wensdromen en nachtmerries

Een aantal verhalen zullen vertrouwde, rustgevende herinneringen oproepen en aansluiten bij warme wensdromen, maar er zitten ook hoogst verontrustende nachtmerries tussen. Met kinderlijke verbazing heb ik zeer bizarre vertelsels geconsumeerd: waarom de geslachtsorganen vroeger onder de oksel zaten of aan de bomen groeiden, of voorzien waren van schrikwekkende tanden. Deze verhalen sluiten aan bij kinderlijke vragen, dromen, fantasieën, het verlangen om te weten hoe de liefde in elkaar steekt. Wellicht vertellen deze verontrustende, spijkerharde, wrede verhalen ons ook een en ander over onze oerangsten: over de angst om een vreemd lichaam te verkennen (wat als het geslacht van de ander gewapend zou zijn met tanden die knarsen als die van een wolf?), de angst om een vreemd lichaam toe te laten in de intieme zone (wat als er na het grote verslinden niets overblijft?), de vrees voor het dierlijke van de (eerste) seksuele daad, de angst om leeg te bloeden, de angst dat het lichaam niet breed genoeg is om een kind te dragen en te baren.

Misschien heeft de verhalende verkenningstocht van basale angsten en verlangens een extra betekenis voor beginners in de

liefde, maar lang niet alleen voor hen. En in verhaalvorm worden vaak ook wensen afgetast die het dagelijks leven niet kan inlossen. In meer dan één verhaal kan de man kinderen dragen, baren en zogen.

Bevreemdend

Niet alleen wat de inhoud betreft zijn vele van de hier opgenomen verhalen bevreemdend. Naast het rariteitenkabinet aan personages en motieven kan ook de vorm erg ongewoon overkomen: er wordt schijnbaar van de hak op de tak gesprongen, het knip- en plakwerk lijkt soms slordig gemaakt, de stijl kan kaal, plat, onopgesmukt overkomen, de humor weleens bizar, smakeloos, cru. Er vallen vreemde gaten in de verhaallijn, zotte sprongen en watervallen aan ongerijmde gebeurtenissen verwarrren ons, tijd en ruimte slaan meer dan eens op hol, er wordt plaats geruimd voor waanzin en chaos op een manier die ons ontregelt. De moraal van het verhaal kan afwezig, onduidelijk of verwarrend averechts zijn. Vaak rijst de vraag: wat moeten we hierbij denken?

Vragen deze verhalen een aparte luister- en leeshouding? Ik denk dat ze ons vooral uitnodigen tot een open luister- en leeshouding en onvoorstelbare kansen bieden om op te gaan in ongewone, hilarische, woeste en soms uiterst pijnlijke verbale verkenningen van het menselijke. Ik denk dat ze juist daardoor een krachtiger werking kunnen hebben dan de ons vertrouwde verhalen. Wat verbazing wekt, heeft grote slagkracht omdat dit het vanzelfsprekende, het vastgeroeste kan doorbreken. Juist bizarre, vreemde verhalen die op ons afkomen van een grote afstand, laten ons opkijken én houden ons een spiegel voor. Ze zetten aan tot interpreteren en invullen vanuit ons diepste zelf. Wie zich wil laten beroeren door de vreemdste verhalen in deze bundel, zal automatisch persoonlijke gevoelens en gedachten voelen opduiken en de confrontatie met zichzelf moeilijk kunnen vermijden. Dat is wat ons tot mensen maakt – dat we overal en altijd achter alles op geheel eigen wijze een betekenis willen zoeken. Juist uit die beweging valt groei te behalen.

Bruno Vanobbergen, pedagoog en kinderrechtencommissaris, wijst op het belang van gedurfde, onverwachte verhalen: ‘De prachtige “bloei”-verhalen proberen een diepgaande verandering in een mensenleven te vatten en dragen verwondering en vaak ook bewondering voor deze verandering in zich. Net zoals het zoeken en het op tocht gaan vaak karakteristieke motieven vormen, zijn de verhalen als het ware zelf een zoeken. Op zich is dat al een bijzonder mooi beeld van het opgroeien: het gaat om een zoeken (naar waarheid), om een tocht. De verhalen tonen ook aan hoe groeien zich niet zomaar vanzelf voltrekt, maar van kinderen en jongeren actieve inzet vraagt. Groeien is niet puur worden wat iemand anders al is. Groeien speelt zich af tussen levende lijven, jonge en oudere. Het is de dans tussen deze lijven die het ritme van de traditie bepaalt. Opvoeden en zeker onderwijzen zouden een fascinatie voor het niet-vertrouwde in zich moeten dragen. Ouders en leerkrachten moeten kinderen en jongeren vertrouwen geven, maar dienen evenzeer ruimte tot “veronzekeren” toe te laten.’

Gevaar voor de jeugd?

Omdat de verhalen over groei gaan en groei beloven, wil ik ze ook aan jongeren vanaf ongeveer twaalf jaar schenken. De vertellende groepen hebben ze zelf ook voor die leeftijd bestemd. En omdat de eerste menstruatie bij ons steeds jongere meisjes overvalt die daarbij weinig rituele en verhalende steun ondervinden, kan het boeiend zijn om hen in contact te brengen met vertellingen uit culturen waarin meisjes een bijzonder feest en bijbehorende verhalen krijgen als ze vrouw worden. Juist een suggestieve benadering van dit thema is dan een interessante steun omdat de luisteraar-lezer vrij is om op te pakken waar zij of hij aan toe is.

Neem ik een risico als ik de meest verontrustende verhalen uit deze bundel ook op jonge mensen loslaat? Kunnen ze met al hun schokkracht mensen compleet overhoopgooien?

Als jeugdauteur en antropoloog wil ik jongeren serieus nemen, hen niet onderschatten en – in het spoor van de orga-

nisatoren van groeirituelen – resoluut gaan voor gedurfde verhalen in de overtuiging dat jongeren dit aankunnen en er ook recht op hebben.

Peter Adriaenssens, kinder- en jeugdpsychiater: ‘Ik las nog nooit zulke verhalen, maar ik vind ze knap want ze zetten aan het denken. Ze voeren een reële wereld op, de scènes spelen zich af in het bos, het dorp, op de stroom, na het eten, maar op een ander niveau gaan ze de grens over. Ze hebben het over seksuele ontwikkeling en over relaties op een voor ons vreemde manier. Wij zijn het niet gewoon dat een penis een rol speelt in een verhaal dat ook aan jongeren wordt verteld, of dat via verhalen aan de komende generatie wordt meegegeven hoe er niets gaat boven een vrouw van vlees en bloed. Daardoor confronteren deze verhalen ons met onze normen en vragen en grenzen én met die van de vertellers van het verhaal. Adolescenten leren niet meer angstig te zijn om woorden en beelden te gebruiken die misschien al eens schokken. Ze leren het verschil tussen provoceren als normoverschrijding en een spel met provocatie in verhalen die thema’s behandelen met respectvolle aandacht voor morele normen.’

Juist de verhalende context kan helpen om de lastige materie te verteren.

Lut De Rijdt, jeugdpsychiater: ‘Het zijn krachtige en prachtige verhalen, waarin zowel de angst, de *terror*, als het verlangen, en het lichamelijke een plaats krijgen. In niet-westerse verhalen komt het thema van de gemeenschap meer naar voren dan wij gewend zijn, wat ook mooi is. Conflict tussen eenzaamheid in de adolescentie en het kunnen en mogen terugvallen op de vorige generaties? Ik denk zeker dat deze verhalen ook onze internetjongeren zullen aanspreken. Ook al zijn er harde verhalen bij, ik denk niet dat ze jongeren kunnen schaden. Ik denk dat zij ook uit de meest confronterende verhalen iets kunnen halen wat hen aanspreekt. Er wordt een archetypische vorm aangeboden om over incest, menstruatie, vruchtbaarheid, afgunst, dood te denken. Het zal hen misschien intrigeren en uitnodigen om erover te spreken. De waarde voor onze pubers bestaat erin dat ze op een sug-

gestieve manier met de dingen des levens in contact komen. Door de gelaagdheid halen ze eruit wat ze begrijpen of aankunnen. De verhalen krijgen pas betekenis in de context van de ontwikkeling.’

Bemind vlees

Ik ben ervan overtuigd dat jonge lichamen verhalen nodig hebben om te groeien. Verhalen waarin groei verklankt wordt, die kennis activeren die al in kinderlijk vlees verankerd zit, verhalen die niet alleen een literaire, maar ook een emotionele inwijding bieden, een uitnodiging tot het spelen met beelden, het afpellen van betekenislagen, het invullen van witte plekken.

De gaten in de waarschuwingsverhalen uit mijn kindertijd hebben mijn verbeelding uitgedaagd. Wat de pekduivels en de wolf allemaal met die meisjes wilden uitvreten, hoever het grote verslinden wel zou gaan, daar waren geen woorden voor, daar vielen veelzeggende pauzes. De niet-uitgesproken stukken hadden te maken met een kennis die sluimerend aanwezig was, maar die nog niet compleet verworven was, een kennis die meisjes begeerden, maar die vrouwen in huis hadden. Nu zou ik dat *carnal knowledge* noemen, het weten van het lichaam, de kennis die in bemind vlees besloten ligt. Nu zou ik de scharniermomenten in mijn groei verbinden met de verhalen die me geschonken zijn. Nu zou ik stellen dat jonge mensen recht hebben op een initiatie in de eigen verhalende inheemse kennis, de *indigenous knowledge*, én op een inwijding in de verhalen die van ver komen, met de bijbehorende verbazingwekkende distantie.

Bij mijn eigen groei hebben de mondelinge verhalen die ik mocht aanhoren een grote rol gespeeld. Met dit boek wil ik iets doorgeven van wat ik zelf heb gekregen en waar ik als antropoloog en schrijver nog dagelijks naar hunker: groeikansen, in en door en met het woord.

En tot slot

Niemand begrijpt een verhaal compleet, zelfs de vertelster of verteller niet, laat staan dat we de manier waarop verhalen werken helemaal kunnen vatten. Verhalen richten onze aandacht, ze beperken tijdelijk onze ervaring, ze sluiten thema's in en uit, ze verbinden het heden met belangrijke stukken uit het verleden, ze bieden een selectie van ervaringen die tijdelijk geconcentreerde aandacht krijgen. Juist daardoor kan er iets bewegen, kan er iets klikken.

Misschien drukken deze verhalen waarheden uit die we op geen enkele andere manier kunnen vatten. Misschien kunnen we sommige dingen zonder verhalen niet ervaren. Onze beleving is heel verkapt, en met verhalen proberen we gebeurtenissen in een zingevend geheel te plaatsen en onverzoenbare elementen samen te brengen.

In deze verhalen wordt tegelijk verhuld en onthuld, tegelijk getroost en angst aangejaagd. Er wordt opgegaan in chaos en in orde, er worden werelden vernietigd en vernieuwd. Er wordt een nieuwe generatie uitgevonden en er wordt aanvaard dat een deel is voorgezegd door de vorige generaties.

Ook mondelinge verhalen kunnen sterven, en wel als jonge lichamen ze niet verder dragen. Hier liggen kansen voor helpende volwassenen om verhalen en jongeren te verbinden.

Voor mij zijn deze verhalen dat meer dan waard, voor mij zijn ze groots, draaien ze om aarde en zon en maan en planeten, om leven en liefde en dood, om planten en dieren en geesten en mensen, om meisjes en vrouwen en jongens en mannen, om mij en om u.

Marita de Sterck, december 2009

Dank

Ik ben onvoorstelbaar veel mensen dank verschuldigd, specialisten en vooral vele vertellers, voor hun verhalen en hun kritische feedback bij mijn selectie en navertellingen :

Peter Adriaenssens, Cecilia Alfonso, Jan Van Alphen, Corazon Alvina, Anki, Wendy Baarda, Bala V., Beatrice N., Hans C. ten Berge, Wendy Nungarrayi Brown, Hillary de Bruin, Carla, Celestina, David, Dawn Horse, Renaat Devisch, Diana Edgar, ETTY, Florinela P., Frits, Veronika Görög-Karady, Alma Nungarrayi Granites, David Guss, Ilda C., Maia Jessop, Vanessa Joosen, Mieke Kalhöfer, Kamal, Michiel van Kempen, Cees Koelewijn, Suzanne Lallemand, Marc Lamboray, Chris De Lauwer, Françoise Lempereur, Harlinda Lox, Barbara Napanangka Martin, Theo Meder, Eddy Moerloose, Gloria Morales, Maria Nikolajeva, George Nuku, Isidore Okpewho, Nancy Napurrurla Oldfield, Georges Petitjean, Pedro Inácio Pinheiro, Roger Pinon, Rik Pinxten, Neville Cobra Japangardi Poulson, Lut De Rijdt, Tess Napaljarri Ross, Samira A., Ruth Napaljarri Stewart, Marleen Temmerman, Lut Vanloo, Bruno Vanobbergen, Sophie Vanonckelen, Leon Verbeek, Peter Verlinden, Daniel De Vos, Lotte Van de Werf, Henk van der Wijngaart, Pauline van der Zee, Jack Zipes, en last but not least mijn thuissupporters Michel, Samuel, Jonas en Naomi.

afrika

Het mooie meisje in de hoge boom

Een verhaal uit Marokko

Lang geleden leefde er eens een echtpaar. De man en de vrouw waren allebei gezond en sterk. Ze hielden van elkaar en van het leven. Slechts één wens bleef on vervuld : ze wilden zo graag een kindje. Ze hadden geduld, maar ook na lange tijd was er nog altijd geen kindje gekomen.

Elke ochtend trok de vrouw met haar vriendinnen naar de beek. Ze wassen daar kleren en huisraad, ze vulden hun kruiken en babbelden honderduit. Dan keek de kinderloze vrouw naar de spelende kinderen van de anderen. Hoe blij ze ook was voor haar vriendinnen, het gemis stak als een mes in haar lege buik.

Op een mooie dag gingen de vrouwen weer eens naar de beek en zagen ze onderweg een fruitverkoper.

‘Appels!’ riep de man, terwijl hij naar de vruchten op zijn kar wees. ‘Ik heb speciale appels voor vrouwen die kindjes willen!’

De andere vrouwen waren intussen al een eind verder, maar de kinderloze vrouw bleef staan.

Ze kon haar ogen niet van de vruchten losmaken. Het was niet de tijd voor appels, maar deze vruchten zagen er prachtig uit. Zouden het dan toch speciale appels zijn? Voor ze het wist had ze een appel gekocht. Ze drukte hem tegen haar borsten rende ermee naar huis. Thuis liep ze naar de stapel vloerkleden waarop zij en haar man elke nacht sliepen en die ze elke ochtend opvouwde en opstapelde. Ze stopte de appel tussen de plooien van de kleden. Straks zou ze er rustig bij gaan zitten en de appel hapje na hapje opeten. En wie weet ...

Tegen haar man zei ze : ‘Ik ga naar de beek. Tot straks. Eet alsjeblieft niet van wat er tussen de vloerkleden ligt.’

Er wordt verteld dat vrouwen nieuwsgierig zijn, maar mannen zijn het evenzeer. Zo gauw zijn vrouw uit het zicht was, sloop de man naar binnen en doorzocht de stapel vloerkleden. Hij vond de appel, diep weggestopt tussen de plooien van de kleden.

Wat vreemd, dacht hij, het is niet de tijd van het jaar voor appels en toch ziet deze er ongelooflijk lekker uit.

De man aarzelde. Hij dacht aan wat zijn vrouw hem met zo veel aandrang had gevraagd. Maar het was sterker dan hemzelf. Hij rook aan de appel en beet erin. En nog eens. En nog eens. Al gauw had hij de appel helemaal opgegeten. Ook van het klokhuis, de pitten en het steeltje bleef niets over.

Bij de beek waste de vrouw haar kleren en huisraad, ze vulde haar kruiken en babbelde honderduit. Ze lachte en zong terwijl ze naar de kinderen van de anderen keek. Ze was zo blij voor haar vriendinnen en diep vanbinnen smeulde bij haar de hoop dat de appel haar wens in vervulling zou doen gaan.

Beladen met wasgoed, huisraad en kruiken rende ze na het werk naar huis. Ze liep naar de stapel vloerkleden en zocht tussen de plooien. Ze vouwde alle kleden open, maar de appel vond ze niet. Ze holde naar haar man. 'Heb je de appel gevonden en opgegeten?'

Haar man knikte. 'Het was gebeurd voor ik er erg in had. Ik zal een andere voor je kopen.'

Maar de vrouw had al gezien dat de fruitverkoper niet meer bij de weg stond. Ze zochten hem overal, maar hij was nergens te bespeuren.

'Hij zei dat het een speciale appel was voor vrouwen die kindjes willen,' verzuchtte de vrouw.

Haar man schudde het hoofd. 'Fruitverkopers vertellen van alles om hun vruchten te prijzen.'

De vrouw bleef treuren om haar appel. Ook de man voelde zich niet zo best. Zijn kuit was gezwollen en werd week na week dikker. Hij sleepte met zijn been en kwam haast niet meer vooruit. Hij dacht zelfs dat er in die bolronde kuit van hem iets bewoog. Hij durfde met niemand over die vreemde ziekte te praten. Zo erg schaamde hij zich dat hij ze zelfs voor zijn vrouw verstopte.

Op een dag, toen de kuit negen maanden dik was, voelde hij een golf van pijn door zijn vlees trekken. En nog een. En nog een.

Alsmaar sneller en heftiger volgden de pijnscheuten elkaar op. Daar durfde de man al helemaal met niemand over te speken. Kruwend sleepte hij zich naar het struikgewas in de buurt van zijn huis. Hij beet op zijn vingers om het niet uit te schreeuwen. Heftige golven van pijn spoelden over hem heen. Net op het moment dat hij dacht dat hij stierf van de pijn, spleet zijn kuit open. Tussen zijn verscheurde vlees verscheen een zwart plukje haar, nog meer haaren daarna een prachtig gezichtje. Er volgden tere schouderdertjes, een rond buikje, trappelende beentjes. Tussen de benen van de man lag het mooiste kindje van de wereld. Het was een meisje.

Dat kan toch niet, dacht de man. Wat hier is gebeurd kan toch helemaal niet? Dit kan ik toch aan niemand vertellen? Wat zullen de mensen wel denken en zeggen over mij? Deze schaamte overleef ik niet.

Hij bedekte zijn dochter met wat bladeren, wikkelde doeken om zijn bloedende kuit en sloop uitgeput naar huis. Daar hield hij dagenlang het bed tot zijn wond niet meer bloedde en dichtgroeide. Hij kreunde niet alleen van de pijn, een scherp gemis vrat aan hem.

Intussen huilde zijn dochter in het struikgewas van de honger. Een grote grijze duif vloog naar het kleintje toe. Voorzichtig nam ze het kindje op haar rug. Ze vloog ermee naar haar nest, boven in een hoge boom, bij een kristalhelder meer. De duif legde de baby tussen haar duivenjongen in haar nest. Met donsveren dekte ze al haar kindjes toe. Telkens als de duif haar duivenjongen een platgekauwde worm of slak gaf, voerde ze het babymeisje er ook een. Al haar kindjes groeiden. Haar duifjes waren de mooiste duifjes van de wereld en het babymeisje was het mooiste kindje van de wereld. Op een dag was ze geen kindje meer, maar een meisje en toen werd ze een groot meisje. De duifjes waren al lang uit het nest gevlogen, maar zij leefde nog altijd bij moeder duif in de hoge boom.

Op een dag bracht de stalknecht van de koning de prachtige paarden van de koning naar het meer om ze van het kristalhel-

dere water te laten drinken. Maar zo gauw ze hun hoofden naar het water bogen, wilden de paarden niet meer drinken. Verbaasd weken ze achteruit. De volgende dag deed zich hetzelfde tafereel voor. De dag erna ook. En de dag erna. De stalknecht vertelde alles aan de koning.

‘Ga zelf staan op de plek waar de paarden staan,’ zei de koning. ‘Buig je hoofd om te drinken, precies op de plek waar zij willen drinken. Misschien zie je dan datgene waar zij zo van schrikken.’

De volgende dag boog de stalknecht samen met de paarden zijn hoofd naar het water. En toen zag hij in het water het mooiste meisje van de wereld. Met open mond bleef hij staren. Toen hij zijn ogen losmaakte van de verschijning in het water en naar boven keek, zag hij daar, in een hoge boom, het mooie meisje naast een grijze duif zitten. Zachtjes streelden haar vingers de veren van de duif.

De stalknecht wenkte haar. ‘Kom eens naar beneden.’

Maar het mooie meisje in de hoge boom schudde het hoofd.

De stalknecht spoedde zich naar de koning om hem alles te vertellen. Nieuwsgierig ging de koning mee. Hij wou dat mooie meisje in de hoge boom zelf ook wel eens zien. Zijn koninklijke mond viel open. Hij bleef maar kijken naar het meisje, dat zachtjes de veren van de duif streelde. Toen hij zijn ogen sloot, leek het of haar vingers zijn huid beroerden.

De koning wenkte haar. ‘Kom eens naar beneden. Ik wil zo graag met je praten, je beter leren kennen.’

Maar het meisje in de boom schudde het hoofd.

Dag na dag herhaalde de koning zijn verzoek. Maar elke keer schudde het meisje in de boom kordaat het hoofd. Toen besloot de koning om een wedstrijd uit te schrijven. Wie erin zou slagen om het mooie meisje uit die hoge boom te halen, zou onvoorstelbaar rijkelijk beloond worden.

Van heinde en verre stroomden de mensen toe om een poging te wagen. Ze zetten driedubbele ladders tegen de boom, ze probeerden het met lange touwen, maar niets lukte.

Op een dag, de koning was al ten einde raad, kwam er een stokoud vrouwtje langs. 'Mij lukt het wel! Geef me enkele dagen.'

'Vrouw, je krijgt je kans,' zei de koning.

Het stokoude vrouwtje verscheen onder de boom met een tent, een grote kookpot, en wat groenten. Ze zette de tent ondersteboven op, plaatste de grote kookpot ondersteboven op het vuur en legde de groenten op de onderkant van de pot. Toen ging ze bij het vuur zitten wachten. Ze zuchtte. 'Waarom lukt het maar niet?'

Vanuit de hoge boom riep het meisje haar toe: 'Moedertje, je doet alles fout!'

De oude vrouw zuchtte weer. 'Ik ben oud, mijn spieren zijn zwak, mijn ogen bijna blind. Zonder hulp lukt het me niet. Help me.'

'Dat moet ik eerst aan moeder duif vragen,' zei het meisje.

'Doe dat, kind,' zei de oude vrouw.

'Mag ik naar beneden om die oude vrouw te helpen?' vroeg het meisje aan moeder duif. 'Ze doet alles fout. Ze is oud en zwak en bijna blind. Zonder hulp lukt het haar niet.'

Moeder duif schudde haar kopje. 'Mensen zijn niet te vertrouwen, mijn kind. Ze liegen en bedriegen. Geloof ze niet.'

Het meisje gehoorzaamde moeder duif. Maar de oude vrouw bleef zuchten en klagen.

Opeen dag kon het mooie meisje het niet meer aanhoren. Toen moeder duif weg was, klom ze uit de hoge boom naar beneden om de oude vrouw te helpen.

'Wat ben je lief,' zei de oude vrouw toen haar tent rechtop stond en haar groenten in haar kookpot op het vuur pruttelden. 'Dank je.'

'Graag gedaan.'

'Ik heb nog één wens, mooi meisje.'

'Zeg het me.'

'Mijn hele hoofd jeukt. En mijn oude vingers trillen zo erg. Zou je misschien de luizen uit mijn haren willen halen?'

'Jazeker.'

De oude vrouw knorde van genoegen toen het meisje vaardig de luizen uit haar haren haalde.

Terwijl het meisje geconcentreerd bezig was, naaide de oude vrouw het kleed van het meisje aan de aarde vast.

‘Muizen, kom uit uw val!’ riep de oude vrouw toen ze klaar was.

Het meisje schrok. ‘Wat zegt u nu? Wilt u me in de val lokken?’

Maar het was al te laat. De stalknecht en de soldaten van de koning hadden het mooie meisje al gegrepen. Ze brachten haar naar de koning. Die sprak haar vriendelijk toe. ‘Je bent het mooiste en het liefste meisje dat ik ooit heb ontmoet. Wil je met me trouwen?’

Dag na dag herhaalde de koning zijn verzoek. Het meisje begon de koning ook wel lief te vinden en stemde uiteindelijk toe.

Het meisje uit de hoge boom en de koning waren heel gelukkig samen, maar de vrouwen met wie deze koning al eerder was getrouwd, werden erg jaloers op de mooie jonge bruid. Ze roddelden en smeedden boze plannen. ‘Wacht maar tot we de kans krijgen om die indringster weg te werken!’

Toen de koning op reis ging, zei hij tegen zijn jonge bruid: ‘Wees voorzichtig. Ga nooit verder dan zeven treden de trap af. Neem van niemand eten of drinken aan. Overal loert het gevaar.’

Zo gauw de koning op reis was, lokten de vrouwen het mooie meisje naar beneden, naar hun vertrekken. ‘Ach, een paar treden meer naar beneden, dat maakt echt niets uit. Kom toch bij ons op bezoek. Laten we het gezellig maken. Jij bent alleen, wij zijn alleen. Er is hier volop eten en drinken.’

Het mooie meisje had wel zin in een bezoekje. Ze ging de trap af, veel verder dan zeven treden naar beneden. Ze at en dronk wat haar werd voorgezet. Zo gauw ze even niet oplette, staken de andere vrouwen van de koning twee dunne naaldjes in haar hoofdhuid. Meteen veranderde het mooie meisje in een duif en ze vloog weg.

Toen de koning terugkeerde, kon hij zijn mooie jonge bruid nergens vinden.

‘Waar kan ze toch zijn?’ vroeg hij aan iedereen.

Zijn andere vrouwen roddelden: 'Ze was het beu om hier te leven. Ze wou wat anders, zei ze. Ze is zomaar weggelopen, de ondankbare.'

De koning schudde het hoofd. 'Zo is ze niet.'

Maar hoe ze ook zochten, het mooie meisje was onvindbaar. De koning zat in zijn kamer te treuren, toen een mooie duif op zijn raam tikte en een liedje zong:

Ik ben het die je nu ziet.
Ook al herken je me niet.

Dag na dag kwam de duif op bezoek, tikte op het raam van de koning en zong haar lied:

Ik ben het die je nu ziet.
Ook al herken je me niet.

De koning vroeg aan zijn stalknecht om de duif te vangen en bij hem te brengen.

Zo gebeurde het. De koning nam de duif op schoot en aaide haar. 'Wat ben je lief en mooi en zacht.'

Toen voelde hij tussen de veren op het duivenkopje twee scherpe naaldjes. Voorzichtig trok de koning ze eruit. Plots zat zijn jonge bruid op zijn schoot. Ze vlijde haar hoofd tegen zijn hoofd, beroerde met haar vingertoppen zijn haren en huid, en koerde in zijn oor.

De koning kon zijn geluk niet op.

Zijn andere vrouwen waren al lang gevlucht, zo ver ze konden.

De koning en zijn jonge bruid deelden hun geluk, hun paleis en hun tuinen met honderden duiven.

Ze hielden van elkaar en van het leven. Slechts één wens bleef on vervuld ...

Sla toch zachtjes en voorzichtig op deze trom!

Een verhaal uit Marokko

Lang geleden leefden er in het noorden van Marokko een man en een vrouw. Ze waren gelukkig getrouwd en hun geluk werd vertienvoudigd toen hun dochter werd geboren. Het meisje groeide voorspoedig op. Sterk en lief en mooi was ze. Omdat ze zoveel van granaatappels hield, zorgden haar ouders ervoor dat ze er elke dag een kon eten.

Maar op een dag ging de vrouw dood. Haar man en dochter bleven achter. Donker en koud waren hun dagen.

Een half jaar na de dood van de vrouw begon een weduwe, die ook een dochter had, de weduwnaar te achtervolgen. 'Laten we trouwen,' smeekte ze. 'Dan kan ik voor jullie zorgen. Dan heb jij weer een vrouw. Dan wordt jouw dochter de grote zus van mijn dochter.'

De man gaf uiteindelijk toe en ze trouwden. De nieuwe vrouw zorgde voor de man, ze deed alsof ze ook voor zijn dochter zorgde, maar in het geniep verwaarloosde ze het meisje schandelijk. De arme oudste dochter moest van haar alle zware en smerige klussen doen. En haar eigen dochter, die een chagrijnig en lui en trots en lelijk kreng was, werd dag en nacht verwend. De jongste kreeg altijd de beste hapjes, de oudste kreeg de restjes. De jongste kreeg alsmaar nieuwe kleren, de oudste moest de versleten lompen afdragen. De jongste kreeg het zachtste vloerkleed om op te slapen, de oudste moest nacht na nacht op een tot op de draad versleten kleed liggen. De jongste zag er steeds netjes uit, de oudste was vuil van het vele werk. Altijd zat ze onder het roet en de as. En telkens als haar vader haar een granaatappel gaf, pikte haar zus die meteen in. Als de vader bezorgd informeerde naar de gezondheid van de oudste dochter, had zijn tweede vrouw altijd een smoesje klaar.

Elke ochtend en avond moest de oudste dochter, beladen met kruiken en emmers, naar de waterput om water te halen. Daar waste

ze het vuil, het roet en de as van zich af. De vrouwen die haar pad bij haar terugkeer kruisten, vertelden aan hun zonen: 'Wat is dat meisje van de weduwnaar lief en mooi.'

Hun zonen verstopten zich in het struikgewas naast de weg en gaven hun ogen en oren goed de kost. Ze zagen een vuil meisje naar de put lopen en een beeldschone jonge vrouw terugkeren. Wie haar had gezien, snelde naar haar huis om haar vader om haar hand te vragen. Maar elke keer kwam zijn tweede vrouw tussenbeide. 'De oudste dochter wil nog niet trouwen, maar deze hier,' en daarop schoof ze haar eigen dochter naar voren, '...deze wil maar al te graag trouwen.'

Maar de jongemannen hadden al snel in de gaten wat voor een verwend kring de jongste dochter was, en ze maakten zich snel uit de voeten.

De jongste dochter was razend jaloers omdat haar zus zo veel aanzoeken kreeg. Op een dag, het was eigenlijk nog een beetje nacht, maakte ze haar zus heel vroeg wakker.

'Gaan we samen naar de waterput?' vroeg ze lief. 'Op dit vroege uur is het daar rustig.'

Ze gingen op pad. De jongste stak geen vinger uit om de oudste te helpen met de emmers en kruiken. Toen ze bij de put waren gekomen, zei de jongste: 'Je houdt erg veel van granaatappels, hè?'

'Ja,' verzuchtte de oudste terwijl ze de emmers klaarzette.

'En is het al lang geleden dat je een granaatappel hebt geproefd?' vroeg de jongste.

'Heel lang geleden, zuster, maar ik ben de geur en de smaak niet vergeten. Het water loopt me nu al in de mond.'

'Wel, zuster, ik weet waar een granaatboom staat die vol hangt met dikke, grote vruchten.'

'Echt waar?' vroeg de oudste.

'We zijn er heel dichtbij,' fluisterde de jongste. 'Je zou ze zo kunnen plukken ...'

'Waar dan?' Speurend keek de oudste rond.

'Hier, zuster, diep in deze put groeit een granaatboom. Geen

boom bloeit mooier, want geen boom krijgt meer water. Geloof me, deze granaatappels smaken als geen andere.'

De oudste dochter keek over de rand, de waterput in.

'Buk je nog wat meer, hij groeit heel diep. Toe dan, ik houd je hand wel vast!'

De oudste zus boog zich heel diep over de rand van de waterput. Zag ze daar de oranje glans van granaatappels? Ze boog zich nog dieper, zo diep als ze maar kon.

De jongste zus loste haar hand en gaf haar ook nog een flinke duw. 'Daar ga je, recht naar je granaatboom!'

En de oudste zus viel en viel en viel ...

De jongste zus verstopte de emmers en kruiken in de struiken en rende terug naar huis.

'Waar is je grote zus?' vroeg de vader. 'Rond deze tijd vertrekt ze altijd naar de put.'

'Ze is vannacht weggelopen,' antwoordde de jongste. 'Ze zei dat ze hier veel te hard moest werken. Ze komt nooit meer terug.'

Intussen probeerde de oudste dochter boven water te blijven. Ze riep om hulp, maar op dat vroege uur was er niemand bij de put. Uiteindelijk zonk ze naar de bodem.

Dagen, weken werd er naar haar gezocht, maar er was nergens een spoor van haar te vinden.

'Zou ze echt weggelopen zijn?' vroegen de mensen zich hoofdschuddend af. 'Dat is toch niets voor haar.'

De vader was ontroostbaar toen het tot hem doordrong dat hij zijn dochter nooit meer zou zien.

Op een dag trok er een groep muzikanten door de streek. Ze zongen liedjes in ruil voor wat eten of geld. Ze waren erg goed in treurige liedjes. Hun bendir, hun trom, gaf het ritme aan.

Toen ze dorst kregen, trokken ze naar de waterput. Het touw van de muzikanten was heel lang en hun emmer was groter dan die van de dorpelingen. Loodzwaar woog hij toen ze hem weer optakelden. Er lag een prachtig meisje in.

‘Wat zonde,’ zeiden ze terwijl ze haar voorzichtig op de grond legden. ‘Voel eens hoe zacht en soepel haar huid is. Ach, ze is toch al dood. Laten we haar huid gebruiken om onze trom te bespannen. Ons oude trommelvel is versleten. Zo dient ze nog tot iets.’

De muzikanten vilden het meisje met zorg en ze bespanden hun trom met haar huid. Nog nooit had hun bendir zulke volle en diepe tonen voortgebracht. Vooral als de jongste en knapste muzikant liefkozend over het trommelvel streek, kwamen er onweerstaanbare klanken uit. Hoe zachter hij het vel beroerde, hoe lieflijker het trilde. Maar de trom zong ook nog een eigen lied:

Sla toch zachtjes en voorzichtig op deze trom, muzikant!
Mijn honger naar granaatappels is me fataal geworden.
Maar de echte schuldige aan mijn dood, dat is mijn zus.

Met tranen in de ogen luisterden de muzikanten naar het droeve lied dat hun bendir zong. En tegelijk werden ze ook een beetje blij als ze dachten aan al het geld dat ze met deze bijzondere trom zouden kunnen verdienen.

De zingende bendir werd inderdaad een groot succes. Toen de muzikanten bij het huis van de vader kwamen en daar lang hadden gezongen, kregen ze brood en suiker. Tevreden wilden ze verder trekken, maar de vader riep hen terug.

‘Zou ik zelf even op jullie bendir mogen slaan? De stem van deze trom klinkt me zo vertrouwd in de oren.’

De muzikanten gaven hem de trom. Zo gauw de vader het trommelvel aanraakte, zong de bendir:

Sla toch zachtjes en voorzichtig op deze trom, vader!
Mijn honger naar granaatappels is me fataal geworden.
Maar de echte schuldige aan mijn dood, dat is mijn zus.

Verstomd staarde de vader naar de bendir. Toen gaf hij de trom aan zijn vrouw: ‘Wil jij eens slaan?’

Zo gauw zijn vrouw sloeg, zong de bendir:

Sla toch zachtjes en voorzichtig op deze trom, moeder!
Mijn honger naar granaatappels is me fataal geworden.
Maar de echte schuldige aan mijn dood, dat is mijn zus.

Toen gaf de man de trom aan de dochter van zijn vrouw: 'Wil jij eens slaan?'

Zo gauw ze sloeg, zong de bendir:

Sla toch zachtjes en voorzichtig op deze trom, zuster!
Mijn honger naar granaatappels is me fataal geworden.
Maar de echte schuldige aan mijn dood, dat ben jij!

'Die trom liegt!' riep het meisje stampvoetend uit. En ze smet de bendir weg, zo ver ze kon.

Maar de trom bleef zingen. Keer op keer en steeds luider. Met verstomming aanhoorde de man het lied. Hij vroeg de muzikanten waar het vel vandaan kwam. Toen ze hun verhaal hadden gedaan, begreep hij wat er was gebeurd.

De man verstootte zijn tweede vrouw en haar dochter. Hij kocht de bendir van de muzikanten. Zachtjes bespeelde hij de trom. Over bergen en dalen klonk zijn klaagzang, dag en nacht, vermengd met het lied van de bendir:

Sla toch zachtjes en voorzichtig op deze trom, vader!
Mijn honger naar granaatappels is me fataal geworden.
Maar de echte schuldige aan mijn dood, dat is mijn zus.

Een gelukkig einde is dit niet.

Maar wel een einde.

*

Jedjiga, mooier dan de maan

Een verhaal van de Toearegs in Algerije

Lang geleden leefde er eens een vrouw over wie werd gezegd dat ze zo mooi was als de maan.

Als het volle maan was, maakte deze vrouw zich nog mooier op dan anders. Dan kamde ze haar gouden haren, trok haar beste kleren en juwelen aan, wandelde de heuvel op, wendde haar stralende gezicht naar de maan en riep: 'Maan, wie van ons beiden is de mooiste?'

De maan strooide haar zilveren licht over de jonge vrouw en glimlachte. 'Jij en ik zijn even mooi. Wie zou mooier zijn dan wij?'

Tevreden ging de vrouw dan weer naar huis.

Maar op een nacht, toen de vrouw weer eens aan de volle maan vroeg: 'Maan, wie van ons beiden is de mooiste?' antwoordde de maan: 'Jij en ik zijn even mooi, maar de dochter die nu in je buik groeit, zal nog oneindig veel mooier zijn dan wij!'

De vrouw schudde het hoofd en stelde haar vraag opnieuw.

Luid en duidelijk herhaalde de volle maan: 'De dochter die nu in je buik groeit, zal nog oneindig veel mooier zijn dan wij!'

Stampvoetend trok de vrouw die nacht naar huis. 'We zullen wel zien!'

Tot negen keer toe vroeg de vrouw hetzelfde en de volle maan antwoordde telkens hetzelfde. De vrouw werd maand na maand ronder én chagrijniger.

Toen haar tijd was gekomen, baarde ze een prachtige dochter, die ze Jedjiga noemden, wat 'mooie bloem' betekent. Haar gouden haren en zachte gezichtje brachten iedereen in verrukking. 'Nooit zagen we een mooier kind. Ze overtreft zelfs haar moeder in schoonheid. Ja, deze dochter is nog mooier dan de maan! En met het uur neemt haar schoonheid toe.'

Dat laatste was niet gelogen. Naarmate het meisje groeide en bloeide, kerfden de dolksteken dieper in het vlees van haar moeder. Duistere gedachten overmeesterden haar: nog even en dat kind wordt vrouw. Dan zuigt zij alle blikken naar zich toe. Niemand zal nog oog hebben voor mij! Ik ben haar liever kwijt dan rijk!

Op een avond zei de moeder tegen haar dochter: 'Jedjiga, je bent nu groot genoeg om me te helpen met een zwaar karwei.'

Morgen ga ik een grote deken weven. De buurvrouw zal ook meehelpen. We trekken de heuvels in met steunpalen en wol. Daar hebben we alle ruimte om ongestoord te werken.'

Bij het ochtendgloren vertrokken ze met z'n drieën, gepakt en gezakt. Al gauw lag de stad ver achter hen. Op een heuvel bij een diep ravijn zei de moeder tegen haar dochter: 'Jedjiga, de buurvrouw en ik houden elk een paal vast, jij moet met het kluwen wol tussen ons heen en weer lopen en het telkens om de paal winden tot we een grote deken hebben geweven.'

Jedjiga liep heen en weer met het zware kluwen wol.

'Sneller,' riep haar moeder, 'veel sneller!'

Toen het meisje uitgeput raakte, liet ze het kluwen vallen. Het rolde de heuvel af, het ravijn in.

'Erachteraan!' riep haar moeder. 'Erachteraan!'

Jedjiga rende wat ze kon, tussen rotsblokken en struiken. Zo gauw ze diep in het ravijn was, knipte haar moeder de woldraad door. De twee vrouwen keerden terug en vertelden aan iedereen dat Jedjiga door een wild beest was opgegeten.

Toen Jedjiga het kluwen eindelijk te pakken kreeg, probeerde ze op haar schreden terug te keren door de draad te volgen, maar plots hield ze een los eindje in haar handen. Hoe kon ze nu de weg terugvinden?

Jedjiga dwaalde door het ravijn. Doornstruiken scheurden haar kleren en schramden haar armen en benen tot bloedens toe. Bij de rand van een bos zag ze tussen het struikgewas de ingang van een grot. Jedjiga liep de grot in. Toen haar ogen aan de schemering gewend waren, zag ze een enorme slang liggen, opgerold als een reusachtige armband. Jedjiga gilte. De slang opende zijn ogen, die schitterden als edelstenen, en bekeek het meisje van kop tot teen. Haar kleren waren gescheurd, haar armen en benen zaten vol bloedige schrammen, haar ogen blonken en haar wangen bloosden van het rennen. Nooit eerder had de slang zo veel schoonheid gezien.

'Vrees niet, mooi meisje,' sprak de slang. 'Hoe kom je hier terecht?'

‘Mijn moeder vroeg me om op de heuvel met een kluwen wol heen en weer te lopen. Ik liet het kluwen vallen, verdwaalde in het ravijn en zag deze grot.’

‘Arm meisje!’ De slang ontrolde zich en kronkelde naar haar toe. Jedjiga wou weglopen, maar ze kon geen stap verzetten. Met zorg waste de slang het gezicht, de armen en de benen van het meisje. Hij gaf Jedjiga een graankoek te eten en geitenmelk te drinken. Hij maakte een zacht bed voor haar en wenste haar welterusten. Jedjiga at en dronk en viel in een diepe slaap.

Terwijl het meisje sliep, ging de slang naar buiten. Hij ving een patrijs, plukte bessen en eetbare planten, keerde terug naar de grot, legde een vuur aan en roosterde het eten voor het meisje. Toen ze haar ogen opende, vroeg hij: ‘Hoe heet je? Waar kom je vandaan? Zeg me de naam van je ouders.’

‘Ik heet Jedjiga. Maar hoe mijn ouders heten en wat de naam van hun dorp is, weet ik niet meer.’ Hoe Jedjiga ook peinsde, ze kon het zich niet meer herinneren.

Ook de slang dacht na. Hij had niemand gezien of gehoord die naar het meisje zocht. Zou het kunnen dat ze aan haar lot was overgelaten?

‘Ik zal voor je zorgen, als was je mijn eigen kind,’ beloofde de slang. ‘Ik zal tegelijk je moeder en je vader zijn. Maar je moet me één ding beloven: je moet altijd, dag en nacht, in deze grot blijven. We bevinden ons in het rijk van de wilde dieren. Hier wordt iedereen rauw verslonden. Het is te gevaarlijk voor een meisje om hier rond te dwalen!’

Jedjiga beloofde om in de grot te blijven. De slang zorgde voor haar. Hij voerde haar bessen, fruit, graankoeken en geitenmelk, als was hij haar moeder. Hij leerde haar vele dingen, als was hij haar vader. Hij verwende haar, als was hij haar grootmoeder én grootvader. Jedjiga werd niet alleen met de dag mooier, maar ook sterker, slimmer en nieuwsgieriger.

Zolang Jedjiga een kind was, was ze best tevreden met haar leven in de grot. Maar toen ze een jonge vrouw was geworden, wilde ze meer van de wereld zien. Ze verveelde zich en begon stiekem uit-

stapjes te maken als de slang op pad was. In het begin bleef ze dicht bij de grot, maar na een tijd ging ze alsmaar verder. Elk wild dier dat het op haar gemunt had, was ze te slim af. En ze zorgde er altijd voor dat ze weer thuis was voordat de slang terugkeerde.

Op een dag zag een herder die een verloren schaap zocht de jonge vrouw lopen. Verrukt bleef hij staan kijken tot hij haar uit het oog verloor. Terug in het dorp vertelde hij: 'Nooit heb ik een mooiere vrouw gezien. Ja, ze is nog mooier dan de maan! En ze is ook nog slim en dapper!'

Toen dit de prins van het land ter ore kwam, smeekte hij de herder om hem de plek te wijzen waar hij die bijzondere jonge vrouw had gezien.

De herder nam de prins mee en wees hem de grot. Zo mooi was de vrouw die uit de grot tevoorschijn kwam, dat de prins zich afvroeg of ze wel sterfelijk was. Toen hij zag dat ze een bes in haar mond stak en kauwde zoals elke mens dat deed, sprak hij haar aan.

'Wie ben je? In welk dorp ben je opgegroeid? Hoe heten je ouders?'

'Ik ben de dochter van de slang, hij is mijn moeder én mijn vader,' antwoordde de jonge vrouw. 'Hij heeft me verzorgd en me alles geleerd. Hier in deze grot ben ik opgegroeid. Ik heb hem beloofd dat ik nooit naar buiten zal gaan. Wilt u hem nooit vertellen dat ik toch buiten kom?'

Dat beloofde de prins. En hoe meer ze met elkaar praatten, hoe verliefder hij werd op deze jonge vrouw, die zo mooi, sterk, slim en dapper was.

Terug in het paleis smeekte de prins zijn vader: 'Laat me trouwen met de dochter van de slang!'

De koning was verontwaardigd. 'Mijn zoon trouwt niet met de dochter van een slang!'

Zo droevig werd de prins dat hij er ziek van werd. Dag na dag ging hij er slechter uitzien.

Bezorgd vroeg de koning: 'Zoon, als er ook maar iets is wat je kan genezen, zeg het me dan!'

‘Vader, laat me toch trouwen met de dochter van de slang!’ smeekte de prins. ‘Dan ben ik op slag genezen!’

Omdat de prins alsmaar zeker werd, gaf de koning uiteindelijk toe. Hij liet zich door de herder naar de grot brengen, ging naar binnen en vroeg aan de slang: ‘Zou mijn zoon met uw dochter mogen trouwen?’

De slang antwoordde: ‘Mijn dochter is me dierbaarder dan mijn eigen leven. Als zij met uw zoon wil trouwen en als uw zoon belooft om even goed voor haar te zorgen als ik tot nu toe heb gedaan, dan mag hij met haar trouwen.’

Jedjiga knikte toen haar werd gevraagd of ze met de prins wou trouwen.

Toen de koning vroeg of hij de slang met een geschenk kon verblijden, zei de slang: ‘Een zak vol bloed mag je me geven.’

In tranen namen de slangen Jedjiga afscheid van elkaar. ‘Dochter,’ zei de slang, ‘het ga je goed. Beloof me één ding: kijk vooruit en keer nooit terug! Nu is je plaats bij je man, niet meer bij je vader!’

De koning liet Jedjiga op een witte kameel plaatsnemen en liet de slang zijn geschenk bezorgen. Maar nauwelijks had de witte kameel tien passen gezet of Jedjiga schrok. ‘Mijn mooie kam ligt nog in de grot!’

Voordat de koning haar kon tegenhouden, was Jedjiga de grot weer in gerend. Tot haar verbijstering zag ze hoe de slang zich als een wild beest te goed deed aan het verse bloed.

Met een kop die rood was van bloed en schaamte, keek de slang op. ‘Dochter, had ik je niet gevraagd om niet terug te keren?’ verzuchtte hij. ‘Je zult nog spijt krijgen van je ongehoorzaamheid!’

Verschrikt vluchtte Jedjiga de grot uit.

Met de koning trok Jedjiga naar de bewoonde wereld, waar ze met de prins trouwde. De prins zorgde voor haar, nog beter dan de slang had gedaan. En zij zorgde voor hem. Met de dag bloeide hun liefde verder open. Tot grote vreugde van de prins, de hele koninklijke familie en alle onderdanen groeide er al gauw een kind in haar schoot.

Jedjiga baarde een prachtige zoon met gouden haren. Veertig dagen bleef ze elk uur van de dag en de nacht bij haar zoon, en op de eenenveertigste dag gunde ze zich een uitstapje buiten de muren van haar kamer. Maar hoe kort haar uitstapje ook was, bij haar terugkomst vond ze de wieg leeg. Ze doorzocht het hele paleis, de hele stad ... Iedereen zocht mee, maar niemand kon het kindje vinden.

De koningin riep haar zoon bij zich. 'Wat als je vrouw, de dochter van de slang, haar kind heeft verslonden?'

De prins riep uit: 'Dat zou Jedjiga nooit doen!'

'Ze is zonder kind, trouw met een ander!' zei de koningin.

Maar de prins antwoordde: 'Ik hou van mijn vrouw om wie ze is, en niet alleen om de kinderen die ze me baart.' En hij troostte zijn wanhopige vrouw.

Tot grote vreugde van de prins, de hele koninklijke familie en alle onderdanen groeide er algauw een nieuw kind in haar schoot. Jedjiga baarde weer een prachtige zoon met gouden haren. Veertig dagen bleef ze elk uur van de dag en de nacht bij haar zoon, en op de eenenveertigste dag gunde ze zich een uitstapje buiten de muren van haar kamer. Maar hoe kort haar uitstapje ook was, bij haar terugkomst vond ze de wieg weer leeg. Ze doorzochten het hele paleis, de hele stad, maar niemand kon het kindje vinden.

De koningin riep haar zoon weer bij zich: 'Nu is het toch zeker dat je vrouw, de dochter van de slang, haar kinderen heeft verslonden?'

De prins riep uit: 'Dat zou Jedjiga nooit doen!'

'Ze is zonder kind, trouw met een ander!' zei de koningin.

Maar de prins antwoordde: 'Ik hou van mijn vrouw om wie ze is, en niet alleen om de kinderen die ze me baart.' En hij troostte zijn wanhopige vrouw.

Algauw groeide er weer een kind in haar schoot. Jedjiga baarde opnieuw een prachtige zoon met gouden haren. Weer vond ze de wieg leeg en ook haar derde kind bleek onvindbaar.

Weer werd aan de prins gevraagd om haar te verstoten, opnieuw weigerde hij.

Tot zeven keer toe verdween er een kind van Jedjiga en haar prins.

Nu fluisterde iedereen : 'De dochter van de slang heeft haar zeven kinderen verslonden !'

Maar de prins bleef van Jedjiga houden.

Toen vroeg Jedjiga aan haar gemaal : 'Laten we samen naar mijn vader reizen. Ik moet steeds vaker aan hem denken en aan het moment waarop ik mijn belofte heb verbroken en hem zo diep heb beschaamd ! Veel te lang heb ik gewacht om terug te keren en hem te vertellen hoe erg me dat spijt.'

Ze reisden door het ravijn tot bij de grot. Daar stond een oude man, omringd door zes prachtige jongens met gouden haren. In zijn armen hield de oude man een zuigeling, met gouden dons op zijn hoofdje.

Jedjiga vroeg aan de oude man : 'Meneer, heeft u soms de grote slang gezien die in deze grot woont ?'

'Waarvoor hebben jullie hem nodig ?' vroeg de oude man.

'Ik zoek hem om hem mijn verontschuldigen aan te bieden,' zei Jedjiga. 'Dat had ik al lang geleden moeten doen.'

'De slang die in de grot woonde, dat was ik,' zei de oude man. 'Als jonge man had ik ooit op een donkere nacht op een slang getrapt. Die slang had me vervloekt en in een slang omgetoverd. Ik werd een beest dat rauw vlees vrat en bloed dronk, de mensen ontvluchtte en in een grot woonde. Nu ben ik weer vrij omdat de slang die me heeft vervloekt gestorven is. Ik aanvaard je verontschuldigen, dochter. Al die jaren heb ik gewacht tot je terug zou keren om het goed te maken. Elk jaar heb ik een kind van je meegenomen, in de hoop dat je naar me toe zou komen. Ik heb ze verzorgd als waren ze de mijne. Maar nu sta je hier, eindelijk !'

De oude man gaf het jongste kind aan Jedjiga. 'Neem je zeven zonen mee en leef gelukkig met je prins. Wat er ook werd verteld, je prins bleef in jou geloven, hij heeft voor je gezorgd, veel beter nog dan ik het heb gedaan.'

Het meisje dat elke jongen afwees en met een leeuw trouwde

Een verhaal van de Toucouleurs in Senegal

Een moeder had twee dochters. De ene dochter was getrouwd, maar voor de andere dochter was niet één man goed genoeg.

‘Ik wil een perfecte man,’ eiste ze. ‘Vlekkeloos moet hij zijn, er mag niet één puistje, niet één vlekje te bespeuren zijn.’

Een leeuw had dit gehoord. Hij likte zichzelf en veranderde zich zo in een knappe, vlekkeloze jonge man. Toen ging hij op pad.

De ongehuwde dochter zag hem al van ver aankomen. Ze rende naar haar ouders. ‘Deze man wil ik! Als hij me vraagt, geef me dan aan hem ten huwelijk.’

Haar ouders deden wat ze vroeg. Ze trouwden meteen.

Het jonge paar betrok de hut naast de hut waarin de ouders van de bruid woonden. Op de derde nacht van hun honeymoon nam de leeuw weer zijn echte gedaante aan. De leeuw rukte het meisje een been af en at het op.

‘Ai, moeder, mijn rechterbeen,’ jammerde het meisje.

‘Mm, moeder, lekker rechterbeen,’ smakte de leeuw.

‘Zo gaat dat, kind,’ neuriede haar moeder in de hut ernaast, ‘als geliefden spelen.’

De leeuw rukte het andere been van het meisje af en at ook dat op.

‘Ai, moeder, mijn linkerbeen,’ jammerde het meisje.

‘Mm, moeder, lekker linkerbeen,’ smakte de leeuw.

‘Zo gaat dat, kind,’ neuriede haar moeder in de hut ernaast, ‘als geliefden spelen.’

De leeuw rukte het meisje een arm af en at die op.

‘Ai, moeder, mijn linkerarm,’ jammerde het meisje.

‘Mm, moeder, lekkere linkerarm,’ smakte de leeuw.

‘Zo gaat dat, kind,’ neuriede haar moeder in de hut ernaast, ‘als geliefden spelen.’

De leeuw rukte het meisje nog een arm af en at die op.

‘Ai, moeder, mijn rechterarm,’ jammerde het meisje.

‘Mm, moeder, lekkere rechterarm,’ smakte de leeuw.

‘Zo gaat dat, kind,’ neuriede haar moeder in de hut ernaast, ‘als geliefden spelen.’

De leeuw rukte de romp van het meisje af en at die op.

‘Ai, moeder, mijn romp,’ jammerde het meisje.

‘Mm, moeder, lekkere romp,’ smakte de leeuw.

‘Zo gaat dat, kind,’ neuriede haar moeder in de hut ernaast, ‘als geliefden spelen.’

De leeuw rukte het hoofd van het meisje af en at het op.

‘Ai, moeder, mijn hoofd,’ jammerde het meisje.

‘Mm, moeder, lekker hoofd,’ smakte de leeuw.

‘Zo gaat dat, kind,’ neuriede haar moeder in de hut ernaast, ‘als geliefden spelen.’

Toen de bruid helemaal opgegeten was, greep de leeuw haar lendendoek, die droop van het bloed. Hij hing de doek aan de deur van de hut en rende weer de wildernis in.

De volgende ochtend kwam het jonge paar niet tevoorschijn. De moeder stuurde een paar meisjes naar hun hut. Niets dan rood zagen ze.

Toen zei de vader: ‘Ga gauw zelf kijken.’

De moeder zag de lendendoek van haar dochter hangen. Niets dan rood zag ze, niets dan bloed. De moeder greep een stok en liep de wildernis in.

Toen ze een parelhoen zag, vroeg ze: ‘Wat heb je gegeten?’

‘Graantjes,’ zei de parelhoen, ‘en verder niets.’

Toen ze een aap zag, vroeg de moeder: ‘Wat heb je gegeten?’

‘Vruchten,’ zei de aap, ‘en verder niets.’

Toen ze een hyena zag, vroeg de moeder: ‘Wat heb je gegeten?’

‘Een oud karkas,’ zei de hyena, ‘en verder niets.’

Eindelijk kwam de moeder bij de leeuw aan. De leeuw lag vast te slapen. Een vlieg vloog zijn mond in en kwam er bij zijn gat weer uit.

De moeder sloeg met haar stok op de leeuw en schreeuwde: ‘Wat heb je gegeten?’

‘Graantjes,’ zei de leeuw, ‘en verder niets.’

De moeder sloeg met haar stok op de leeuw en schreeuwde :
'Wat heb je gegeten?'

'Vruchten,' zei de leeuw, 'en verder niets.'

De moeder sloeg met haar stok op de leeuw en schreeuwde :
'Wat heb je gegeten?'

'Een oud karkas,' zei de leeuw, 'en verder niets.'

Maar de moeder sloeg en sloeg en sloeg tot de leeuw toegaf :
'Ik heb mijn jonge bruid opgegeten.'

'Geef me mijn dochter terug!' eiste de moeder.

De leeuw braakte de bruid uit. Ze zag bloedrood, van kop tot
teen.

'Zo wil ik haar niet terug!' riep de moeder.

De leeuw at de bruid weer op en braakte haar opnieuw uit. Maar
nu was ze donkerder dan de allerdonkerste nacht.

'Zo wil ik haar niet terug!' riep de moeder.

De leeuw at de bruid weer op en braakte haar opnieuw uit.

Deze keer zag ze er niet te rood en niet te zwart uit. Haar
voorhoofd glansde als het maanlicht. Haar schouders blonken
als de sterren.

'Dat is mijn dochter!' zei de moeder.

De leeuw schudde zijn manen. 'Ik zou jullie allebei hier en
nu weer kunnen opvreten.' Hij keek de dochter aan. 'Dat doe ik
niet. Maar als ik je ooit nog hoor roepen dat alleen een vlekke-
loze man goed genoeg is ...'

De dochter schudde haar prachtige krullen. En ging met haar
moeder naar huis.

*

Hoe kleine zus grote zus kon redden van haar Pythonbruidegom

Een verhaal van de Bambara in Mali

Er was eens een meisje dat alle jongemannen afwees. Ze riep :
'Niet één litteken of vlekje mag mijn man hebben!'

Dit kwam de Python ter ore. Hij veranderde zich in een man
en ging naar het dorp waar het kieskeurige meisje woonde.

De jongere zus van het kieskeurige meisje veranderde zich in een vlieg. Ze kroop onder de kleren van de man. Ze nam haar tijd om hem vakkundig te keuren.

‘Deze man is prachtig,’ vertelde ze aan haar grote zus. ‘Bij deze man heb ik niet één litteken of vlekje kunnen vinden. Maar hij ruikt niet zoals de mensen ruiken.’

‘Voor mij is hij goed,’ zei het kieskeurige meisje. ‘Deze wil ik!’

De man zonder littekens bleef in het dorp, terwijl de ouders van het kieskeurige meisje alles in orde brachten voor het huwelijk.

Toen vertrok de bruidegom met zijn jonge bruid en alle gasten volgden.

De bruidegom liep de wildernis in, hij liep, liep, liep. Ver, ver, ver weg. Totdat hij bij een heel grote termietenheuvel was aangekomen.

De bruidegom zei: ‘Dit is mijn huis. Hier woon ik. Kom erin.’

Hij kroop de termietenheuvel in. Zijn bruid en alle gasten volgden. Toen veranderde de bruidegom weer in de Python en legde zijn kop voor de ingang van zijn huis.

Toen de muzikanten naar huis wilden, vroegen ze zich af hoe ze uit de termietenheuvel konden komen.

De muzikanten vroegen in koor: ‘Jongeman, jongeman, wil je ons naar buiten laten?’

De Python vroeg: ‘Van wie zijn deze stemmen?’

‘Herken je de stemmen van de muzikanten niet?’ antwoordden de muzikanten.

De Python siste: ‘Goeie reis.’ En hij liet de muzikanten naar buiten.

Toen de schoenmakers naar huis wilden, vroegen ze zich af hoe ze uit de termietenheuvel konden komen.

De schoenmakers vroegen in koor: ‘Jongeman, jongeman, wil je ons naar buiten laten?’

De Python vroeg: ‘Van wie zijn deze stemmen?’

‘Herken je de stemmen van de schoenmakers niet?’ antwoordden de schoenmakers.

De Python siste : 'Goeie reis.' En hij liet de schoenmakers naar buiten.

Op deze manier vroegen alle bruiloftsgasten om naar buiten te mogen en kregen ze allemaal de toestemming van de Python. Alleen de bruid en haar jongere zus waren nog in de termietenheuvel.

'Grote zus, hoe komen wij hier ooit uit?' vroeg de jongste zus.

'Ik zou het niet weten,' antwoordde de bruid.

'Ik verander je in een speld,' stelde de jongste zus voor. 'En dan steek ik je op mijn kleren.'

De jongste zus veranderde de bruid in een speld, stak die op haar kleren en vroeg aan de Python : 'Jongeman, jongeman, wil je mij naar buiten laten?'

De Python vroeg : 'Van wie is deze stem?'

'Herken je de stem van de jongste zus niet?'

De Python siste : 'Wat in je kleren steekt, moet je hier laten.'

De jongste zus werd ongerust. 'Het is mislukt, grote zus. Ik verander je in een haarspeld en steek je in mijn haren.'

De jongste zus veranderde de bruid in een speld, stak die in haar haren en vroeg aan de Python : 'Jongeman, jongeman, wil je mij naar buiten laten?'

De Python vroeg : 'Van wie is deze stem?'

'Herken je de stem van de jongste zus niet?'

De Python siste : 'Wat in je haren steekt, moet je hier laten.'

De jongste zus werd nog ongeruster. 'Het is weer mislukt, grote zus. Ik verander je in een handvol fijn zand, gooi je naar buiten en dan moet je ervandoor gaan.'

De jongste zus veranderde de bruid in een handvol fijn zand en gooide haar naar buiten.

De jongste zus vroeg aan de Python : 'Jongeman, jongeman, wil je mij naar buiten laten?'

De Python vroeg : 'Van wie is deze stem?'

'Herken je de stem van de jongste zus niet?'

De Python siste : 'Goeie reis.' En hij liet de jongste zus naar buiten.

Beide zussen liepen weg, zo hard ze maar konden. Ze liepen en liepen en liepen.

Intussen had de Python grote honger gekregen. Hij siste: 'Nu ga ik mijn bruid verslinden.'

Maar hoe hij ook zocht, zijn bruid vond hij nergens. Hij kronkelde de termietenheuvel uit. In de verte zag hij de twee zussen lopen. Hij veranderde zich in een wervelwind en ging achter de meisjes aan.

'Daar komt je bruidegom,' zei de jongste zus. 'Hij is sneller dan de wind.'

Intussen waren de zussen bij de oevers van een rivier gekomen. De oudste zus zong:

Breng me naar de overkant, kleine zwarte vogel.
Ik heb een paard bij me en dat zal ik je geven.
Kleine zwarte vogel, breng me naar de overkant.
Een gevaarlijke slang wil me grijpen en opeten.
Breng me naar de overkant, kleine zwarte vogel.

De kleine zwarte vogel bracht de oudste zus over de rivier.

Nu zong de jongste zus:

Breng me naar de overkant, kleine zwarte vogel.
Ik heb een paard bij me en dat zal ik je geven.
Kleine zwarte vogel, breng me naar de overkant.
Een gevaarlijke slang wil me grijpen en opeten.
Breng me naar de overkant, kleine zwarte vogel.

En de kleine zwarte vogel bracht ook de jongste zus over de rivier.

Nu was de Python bij de rivier aangekomen. Hij veranderde zich in een man en zong:

Breng me naar de overkant, kleine zwarte vogel.
Ik heb een paard bij me en dat zal ik je geven.
Kleine zwarte vogel, breng me naar de overkant.

Een gevaarlijke slang wil me grijpen en opeten.
Breng me naar de overkant, kleine zwarte vogel.

De kleine zwarte vogel pakte de Python vast en steeg op.
Toen ze boven de rivier hingen, pal in het midden, zong de jongste zus:

Laat hem vallen, laat hem vallen, kleine zwarte vogel.
Het is een gevaarlijke slang die ons wil grijpen en opeten.
Kleine zwarte vogel, laat hem vallen, laat hem vallen.
Ik heb een paard bij me en dat zal ik je geven.
Laat hem vallen, laat hem vallen, kleine zwarte vogel.

De kleine zwarte vogel liet de Python in het water vallen.
En alle waterslangen zijn de nakomelingen van deze Python.

*

Maliane en haar reuzenslang Een verhaal van de Basotho in Lesotho

Er was eens een meisje dat Maliane heette. Ze was de dochter van een hoofdman, die zielsveel van haar hield en haar ongelooflijk verwendde. Ze had haar eigen koeien, die de dikste melk gaven, die alleen voor haar bestemd was. Wie haar koeien molk, moest zich eerst van kop tot teen wassen en in haar melk mocht nog niet één stofje liggen of Maliane smet alles weg.

Op een dag kreeg Maliane klinkende ruzie met haar moeder. Ook haar vader had genoeg van haar kuren en zette haar op haar plaats.

Maliane vroeg aan haar hond: 'Wat zal ik doen?'

'Loop weg,' zei haar hond. 'Ik ga met je mee.'

Maliane en haar hond liepen en liepen tot ze bij een bos van rietstengels kwamen.

De hond sprak: 'Maliane, probeer beleefd te zijn als je een rat ontmoet. Hij alleen kan ons helpen om door het hoge riet te komen.'

Algauw zagen ze een rat bij het riet zitten. 'Hola, meisje, kom eens hier!' riep de rat naar Maliane. Het lag op Malianes lippen om nee te zeggen, maar toen dacht ze aan wat haar hond had gevraagd. Het kostte haar moeite, maar ze ging naar de rat en vroeg beleefd: 'Wilt u alstublieft een pad door het riet maken?'

'Wat een vriendelijk en beleefd meisje ben je,' zei de rat en hij knaagde een pad door het riet. 'Als je straks een oude vrouw ontmoet, help haar dan.'

Dat beloofde Maliane.

Maliane en haar hond liepen verder tot ze een oude vrouw zagen. Ze was niet alleen stokoud, maar ook nog ziek en smerig. Haar hele lijf zat vol afzichtelijke zweren, die onverdraaglijk stonken.

'Meisje,' kreunde de vrouw. 'De jeuk is niet te verdragen! Zou je mijn zweren willen likken?'

Natuurlijk schrok Maliane terug voor wat de oude vrouw vroeg. Maar toen dacht ze aan wat de rat had gezegd. Ze haalde diep adem en likte de zwerende wonden.

'Dat doet deugd. En speeksel geneest,' verzuchtte de oude vrouw. Ze gaf Maliane een krachtig medicijn, waardoor die alle smerigheid weer uitbraakte. Daarna gaf ze Maliane brood te eten.

'Je hebt een goed hart. Ik geef je iets wat je altijd en overal zal beschermen.' Met een fijn mesje krabde de oude vrouw litten in de borst van Maliane, ter hoogte van haar hart. Ze wreef er zwart poeder in. 'Dat zal je sterk maken als je je man ontmoet. Maar eerst moet je nog een kreupele vrouw helpen.'

Dat beloofde Maliane. En ze bedankte de oude vrouw voor de magische bescherming.

Maliane ging verder, en haar hond volgde. Ze liepen tot ze bij een bron kwamen. Toen Maliane wilde drinken, zag ze een vrouw die haar volle waterkruik niet op haar hoofd getild kreeg.

'Meisje, jij bent jong en sterk, en ik ben kreupel,' zei de vrouw. 'Wil je me helpen?'

Maliane hielp de vrouw om de volle waterkruik op haar hoofd te tillen.

‘Veel dank!’ zei de vrouw. ‘Verderop in dat dorp woont de hoofdman van dit gebied. Hij heeft een zoon, die hem zal opvolgen. Niemand heeft hem ooit te zien gekregen. Nog nooit heeft zijn moeder een meisje ontmoet dat ze goed genoeg voor hem vond. Als je mijn raad volgt, word jij zijn vrouw.’

Maliane werd nieuwsgierig. ‘Ik luister.’

‘Wacht bij de omheining van het huis van de hoofdman tot ze je komen halen. Als ze je vers brood geven, zeg dan dat oud brood goed genoeg is. Als ze je een nieuwe maalsteen geven om graan te malen, zeg dan dat een oude maalsteen goed genoeg is. Als ze je een nieuwe waterkruik geven, zeg dan dat een oude waterkruik goed genoeg is.’

Maliane ging naar het huis van de hoofdman en deed alles wat haar was geadviseerd.

De hoofdman en zijn vrouw waren aangenaam verrast. ‘Maliane, wil je de vrouw van onze zoon worden?’

Maliane knikte. De vrouw van de hoofdman bracht Maliane naar de hut van haar zoon en gaf haar een slaapmat en een deken. In de hut lag een enorme berg voedsel: stapels vlees en broden, potten vol pap en bier. Nog nooit had Maliane zo veel eten bij elkaar gezien.

‘Wie eet dat allemaal op?’ vroeg ze verbaasd.

‘Jouw man,’ zei de vrouw van de hoofdman. ‘Die eet alles op als hij komt.’

‘Wanneer komt hij?’ vroeg Maliane.

‘Als het vuur is gedoofd en het aardedonker is in de hut, dan komt hij.’

Maliane probeerde zich een man voor te stellen die al dat eten kon opeten.

De hut werd stevig afgesloten. Maliane doofde het vuur en ging doodmoe op haar slaapmat liggen. In het donker hoorde ze vele geluiden: iemand floot, iemand ademde zwaar, het stro op het dak ritselde, iemand kroop naar beneden, iemand sloop over de grond naar het eten, iemand slurpte bier en verslond pap en vlees.

Is dat nu mijn man, vroeg Maliane zich af. Hoe groot is hij? En hoeveel kan hij op?

Maliane schrok toen een lange gestalte onder haar deken kroop, zich op haar slaapmat tegen haar aan kronkelde en zijn hoofd op haar borst legde.

Toen Maliane eindelijk indommelde en weer wakker werd, was haar man weg.

‘Heb je goed geslapen?’ vroeg haar schoonmoeder.

‘Heel goed,’ zei Maliane.

Die middag ging Maliane de hut weer in. Een lange gestalte kroop naar beneden. Hij vulde de hut met een dichte mist. Toen die mist opklaarde, zag Maliane een immense slang bij haar voeten liggen. Hij versperde de weg naar de deur.

‘Niet bang zijn, ik ben je man, Monyohe,’ sprak de slang.

‘Man, ik haal water voor je,’ zei Maliane en ze pakte de waterkruik. Monyohe liet haar door.

’s Avonds ging Maliane weer op haar slaapmat liggen. In het donker kwam Monyohe naar beneden, kroop onder haar deken, kronkelde zich tegen Maliane aan en legde zijn hoofd op haar borst.

Maliane vroeg: ‘Mag ik morgen mijn ouders bezoeken?’

‘Dat is goed,’ zei Monyohe.

De volgende ochtend gaf Monyohes moeder Maliane mooie kleren en sieraden, en ze bracht Maliane naar haar ouders.

Intussen had Malianes jongere zus zich ontpopt tot een verschrikkelijk verwend nest.

‘Ik wil alles hebben wat Maliane heeft,’ riep ze uit zodra ze Maliane zag, en ze rende ervandoor.

‘Wacht,’ riep Maliane, ‘je kunt wel wat raad gebruiken.’ Maar haar jongere zus was al ver weg.

Toen ze bij het riet kwam, riep de rat haar, maar de jongere zus schold het beest uit.

‘Je hebt nu al potten gebroken,’ sprak de rat.

Toen de zieke oude vrouw haar vroeg om haar zweren te likken,